

DEN POSTHUMANISTISKA ODLINGEN

The Seed Box och satsningen på grön humaniora

ANN-SOFIE KALL & ALMA PERSSON

Vid Linköpings universitet växer ett internationellt centrum för forskning inom environmental humanities, eller grön humaniora, fram. ”The Seed Box” utgör en av de största satsningarna hittills inom svensk humaniora, och finansieras med sammanlagt 50 miljoner kronor av Formas, Mistra och Linköpings universitet över fyra år. I satsningen knyts olika perspektiv, vetenskapliga discipliner, erfarenheter och kunskaper samman. Inte minst är satsningen ett sätt att knyta miljö och genus närmare varandra.

Tvärvetenskap har en lång tradition vid Linköpings universitet. 1980 bildades Temainstitutionen där det idag bedrivs forskning inom teman som miljöförändring, teknik och genus. Cecilia Åsberg, professor vid Tema Genus, är initiativtagare till forskningsprogrammet och var del av den första doktorandkullen när temat bildades 1999. Med sin avhandling om föreställningar om gener och genus, natur och kultur i populärvetenskap var hon den

första att disputerat på Tema Genus. I den miljön växte intresset för posthumanism fram parallellt med feminismen:

– Ibland kan man vara posthumanist utan att veta om det. Vi har säkert alla haft upplevelser av att vi är en del av naturen, och att allting hänger ihop. Det är faktiskt en ganska posthumanistisk upplevelse. Det handlar om människans litenhet i det stora, säger Cecilia Åsberg.

Hon beskriver posthumanismen som en strävan att vidga humanioras bekvämlighetszoner och räckvidd. I detta ligger en kritik mot antropocentrismen och dess placering av människan i centrum, tydligt åtskild från naturen. Dessutom inkluderas det icke-mänskliga som traditionellt varit analytiskt frånvarande inom humaniora. Cecilia Åsberg poängterar att trots post-prefixet handlar posthumanismen inte om något som kommer efter eller ersätter ett humanistiskt perspektiv. Posthumanismen är snarare ett sätt att utmana gränser, och inkludera flera tolkningar, förståelser och

alternativa berättelser. De posthumanistiska perspektiv som utgör grunden för The Seed Box utmanar framför allt tanken om en tydlig gräns mellan natur och kultur, vilket får betydelse för en rad andra dikotomier, till exempel i uppdelningen kvinnor/män, människor/djur, människor/teknik. Här hämtar forskningsprogrammet kraft inte minst från den feministiska forskningstraditionen.

– Feministisk teori har problematiserat många typer av dikotomier. Inte bara natur och kultur utan även den mellan teori och praktik, teori och empiri, det är inte alls antingen eller utan det är både och, alltid. I en feministisk teori-praktik kan vi få in allt det här som handlar om natur, det icke-mänskliga, djur, kroppen, den typen av frågor. Och det är ju därför som genusvetenskapen också varit en del av den posthumanistiska utvecklingen, det är ju inte bara den antropocentriska normen som problematiseras utan den androcen-triska, människan är en man, liksom. På det viset har ju feminismen varit en smyg-posthumanism hela tiden.

Egentligen är den satsning som sjösattes i september 2015 något som växt fram under lång tid i temamiljön vid Linköpings universitet. Cecilia Åsberg hade sedan 2008 arbetat med att etablera forskningsplattformen *The Posthumanities Hub* vid Tema Genus, där hon ville förena breda forskningsintressen med en posthumanistisk ingång. För henne var det självklart att grön eller ekologisk humaniora var ett av de bärande inslagen. Detta blev än mer uttalat när hon, tillsammans med gästforskaren Astrida Neimanis, utformade en inriktning

mot feministisk grön humaniora inom ramen för tre-universitetssamarbetet GEXcel International Collegium for Advanced Transdisciplinary Gender Studies (Karlstads, Linköpings och Örebro universitet).

När utlysningen om medel för att etablera ett centra i Sverige, som med tiden

Det är ju den stora ironin, att vi i feministisk anda problematiserar individualism och så är de flesta av oss superindividualister.

skulle kunna bli en ledande internationell aktör inom grön humaniora, såg hon chansen att bygga vidare på hubbens arbete. För det krävdes dock en bredare bas. På andra sidan korridoren satt Johan Hedrén, universitetslektor vid Tema Miljöförändring, och i de dagliga samtalen i korridoren och i fikarummet enrollerades han in i projektet. Deras gemensamma kartläggning visade att det fanns en lång tradition vid Tema inom till exempel miljöhistoria och ekofeminism, även om det tidigare inte samlats under samma benämning. Dittills hade 40 avhandlingsprojekt som rymts inom grön humaniora genomförts vid Tema. Dessutom fanns det flera pågående projekt i olika stadier, flera nätverk och en livaktig miljö med starka internationella kopplingar.

– Det fanns en massiv grund på Tema för att göra detta, det var det perfekta stället. Det är en tvärvetenskaplig miljö, med en gynnsam konstellation av personer och krafter som gjorde det möjligt, säger Cecilia Åsberg.

Till viss del handlade det alltså om att föra samman det som redan fanns i en gemensam plattform och under ett samlande namn. Att denna plattform byggde på en radikal förståelse av relationen mellan natur och kultur, som utgick ifrån att naturen verkar i oss lika mycket som vi verkar i naturen, var en viktig förutsättning. Därifrån gick det sedan att arbeta med en mångfald av olika frågeställningar och angreppssätt som utmanar disciplinära gränser.

The Seed Box bestod vid starten av en portfölj med 20 projekt i olika stadier, från forskningsidé till finansierade doktorand- och post doc-projekt, och fler kan komma att ansluta längs vägen. Flera av projekten tar sin utgångspunkt i mötet mellan feministisk forskning och grön humaniora, till exempel projektet Sex Threats som leds av Eva Hayward och Malin Ah-King vid Uppsala universitet:

– Det handlar om vilket hot man upplever när fisk börjar visa tecken på hormonrubbingar på grund av de läkemedel vi släpper ut i Östersjön. De här hormonrubbingarna orsakar moralpanik kring något som egentligen är väldigt intressanta transfrågor. Det är ett väldigt coolt projekt som knyter ihop genus, miljö och queerstudier och problematiserar vad som ses som normalt eller naturligt i relation till kön och sexualitet.

En utgångspunkt för arbetet i The Seed Box är också att inkludera fler röster och former av kunskap, till exempel från konsten. Med begreppet ”citizen humanities” vill Cecilia Åsberg problematisera den vetenskapliga expertisen och göra plats för vardagliga, kroppsliga erfarenheter som

vi kan göra forskning och teori av. Att skapa en miljö som på samma gång ska vara världsledande, radikalt tvärvetenskaplig och samtidigt inkludera fler röster och perspektiv än de traditionellt akademiska är en utmaning:

– Det är ju den stora ironin, att vi i feministisk anda problematiserar individualism och så är de flesta av oss superindividualister. Joan Scott hade så rätt, ”feminism has only paradoxes to offer”. Och akademien är ju en hård värld.

När vi möter Cecilia Åsberg har de nya doktoranderna som ska ingå i The Seed Box just börjat installera sig i Linköping, och plattformen är på väg att bli en högst konkret miljö. Och för henne är det långsiktiga målet med forskningen tydligt:

– Målet är att försöka göra bra saker helt enkelt. Förändra världen, det är det vi vill, det är inget snack om saken. Det är klart att det är politik.

Ann-Sofie Kall

E-post: ann-sofi.kall@liu.se

Alma Persson

E-post: alma.persson@liu.se